

Asia: VN/23400/2023

Vates-säätiön lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle työvoimapalvelujen uudelleen järjestämiseen liittyvien lakien, valmiuslain ja julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamista koskevaksi lainsäädännöksi

Työnhakijan palveluprosessit

Nykyinen työnhakijan palveluprosessia koskeva sääntely muutettiin vuonna 2022 vastaamaan ns. pohjoismaista työvoimapalvelumallia. Vastaava sääntely sisältyy vuoden 2025 alusta voimaan tulevaan työvoimapalveluiden järjestämisestä annettuun lakiin (380/2023).

Hallitusohjelman mukaan työvoimapalveluiden lakisääteistä palveluprosessia tullaan keventämään, jotta resursseja voidaan käyttää tarkoituksenmukaisemmin ja asiakaslähtöisemmin sekä edistetään työvoimapalveluiden sujuvaa siirtoa kuntiin.

Esityksen tavoitteena on lisätä asiantuntijan harkintavaltaa työnhakijan palveluprosessissa samalla kun panostetaan alkukartoitukseen ja henkilökohtaiseen kohtaamiseen. Muutoksilla pyritään kohdentamaan resurssia niihin työnhakijoihin, jotka tarvitsevat enemmän henkilökohtaista palvelua vähentämättä kuitenkaan arvioituja työllisyysvaikutuksia.

Työnhakukeskustelu ja täydentävä työnhakukeskustelu

Esityksen mukaan työnhakukeskusteluja sekä täydentäviä työnhakukeskusteluja järjestehtään, ja asiantuntijan harkintavaltaa lisätään keskustelujen toteuttamisesta.

Pohjoismaisen työnhakumallin toteutus on osoittanut, että sama palvelu kaikille riippumatta tarpeesta on ollut resurssien huonoa hyödyntämistä. Resurssien uudelleen suuntaamisella voidaan keskusteluja ja tapaamisia järjestää enemmän heille, joilla palvelutarve on suurempi. Muutoksessa tulee hyödyntää pohjoismaisen työnhakumallin kokemuksia ja keskittyä prosessien niihin kohtiin, joissa on havaittu toimintatapojen muuttamisen tarpeita, erityisesti niiden työnhakijoiden kohdalla, joilla on suurin palvelutarve.

Työnhakuvelvollisuus

Esityksessä on tarkoituksena keventää työnhakuvelvoitetta siten, että määrällinen työnhakuvelvoite jätetään asettamatta työnhakijoille, joiden työttömyys on pitkittynyt ja joilla on tarvetta sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluille. Henkilöt ohjataan lakisääteiseen monialaisen tuen piiriin. Tällöin työttömyysetuuden jatkuminen edellyttää, että työnhakija toteuttaa monialaista työllistymissuunnitelmaansa.

Vates-säätiö pitää erittäin hyvänä, että työnhakuvelvoitetta kevennetään.

Myös se on positiivinen asia, että yllä mainittu kohderyhmä ohjataan lakisääteisen monialaisen tuen palvelujen piiriin. Tämä osaltaan varmistaa sen, että tukea työllistymiseensä tarvitsevat saavat palveluja myös jatkossa työllisyysalueilta, eikä palveluiden saanti riipu siitä, mi-

ten vapaaehtoiset palvelut järjestetään. Huomioitavaa kuitenkin on, että monialaisten palvelujen organisoituminen uusissa rakenteissa on vielä kesken. On syytä varmistaa, että lakisääteille monialaisille palveluille on riittävät, kunkin alueen tarpeisiin vastaavat resurssit.

Vates-säätiö esittää, että *terveydellisistä syistä osa-aikatyötä tekevien työnhakuvelvoite jätettäisiin asettamatta.*

Lakiesityksen 6 §:ssä osa-aikatyössä olevien työnhakuvelvoite muutettaisiin kolmen kuukauden tarkastelujaksolla yhden työmahdollisuuden hakuun. Merkittävä määrä työssä olevista henkilöistä eivät terveydellisistä syistä kykene tekemään 100% työaika. Osa-aikainen työ on tällöin pysyvä mahdollisuus jatkaa työelämässä. Viime vuosien työllisyystilastojen mukaan työllisten määrä on kasvanut tehtyjä työtunteja voimakkaammin. Tämä on osoitus siitä, että osa-aikatyö on suosittua ja työntekomuotona se on saavuttanut pysyvän jalansijan suomalaisessa työelämässä.

Vates-säätiö toteaa, että lakiesitys on pääosin positiivinen, ja vaikuttaa työnhakijoiden lisäksi myös työnantajiin, joilta poistuu ne työhakemukset, jotka tehdään työnhakuvelvoitteen takia. Osa-aikatyön merkitys osatyökykyisille henkilöille tulisi tunnustaa myös laissa. Monialaisen palveluun ohjataan henkilöt, joilla *tilanne on tosiasiallisesti sellainen, ettei työmarkkinoille suuntautuminen ole ajankohtaista.*

Helsingissä 19. päivänä tammikuuta 2024

Jaana Pakarinen
Toimitusjohtaja
Vates-säätiö sr